

LATINO VIVENTI

PER

FIBULA

1925

ACADEMIA PRO INTERLINGUA

CAVORETTO - TORINO

Historia de Academia pro Interlingua.

ACADEMIA PRO INTERLINGUA habe origine in congressu de München, anno 1887. Primo præsidente es Schleyer, que in 1879 publica Volapük. Volapük adopta vocabulos ex linguas principale de Europa, in orthographia speciale, et grammatica artificiale, de mirabile regularitate. Sex hora suffice pro lege et scribe Volapük cum auxilio de suo vocabulario.

Academia, sub direttore prof. Kerkhoffs in Paris, anno 1887-1892, simplifica grammatica. Sub direttore ing. Rosenberger in Petroburgo 1893-1898, et rev. Holmes in New York 1899-1908, applica principio de internationalitate maximo ad vocabulario. Omne homo que cognosce uno lingua de Europa intellige lingua de Academia ad primo visu aut quasi.

Prof. Peano, post 1903, publica libros de mathematica in « latino sine flexione », et Academia in 23 XII 1908, nomina illo suo direttore. In 1910 Academia pone in suo statuto: « Qui mitte ad thesaurario Fr. 10 per anno, es socio de Academia ». Academia, in suo periodico, et in publicationes de socios es applicatione continuo de vario forma de lingua internationale. Singulo scriptore adopta quod vide bono in alios, et formas de interlingua converge. Collaboratores de omne parte de Terra intellige inter se, et scribe in idem lingua, sub nomine differente.

Resulta quod vocabulario internationale es latino, documento vivente pro historia de civilizatione in Europa.

Majoritate aut unanimitate in 1912 consilia: vocabulos internationale, in orthographia de thema-radice latino.

Exemplo de thema latino: *ad, in, et, non; rosa, anno, dente, cornu, die, novo, me, te, se, illo, uno; nos, vos, duo, qui, que; ama, habe, scribe, audi, es, fi, imita, vol, pote.*

Pro commoditate de interlinguistas, plure socio: Peano in 1909 et 1915, Pinth 1912 et 1917, Basso 1914, Canesi 1921, publica in ordine alphabetico, voces internationale, sub forma de thema latino.

In generale, vocabulo latino es internationale, si habe derivatos in anglo: latino *sol, die, anno* vive in anglo: *solar solstice, diary meridian, annals annual*, etc. Vide vocabulario etymologico anglo, aut vocabulario Canesi.

Grammatica, tormento de pueritia, es quasi semper inutile. Suffixo -s pro plurale, es internationale: latino *matre-s*, franco *mère-s*, hispano et portuguez *madre-s*, anglo *mother-s*, græco *mêtere-s*, sanscrito *mâtara-s*, volapük *mot-s*.

Plure periodico scientifico publica articulos in Interlingua.

Socio, que non seque regulas de Academia, es **precato** de expone regulas de suo lingua.

Quota de associatione ad **Academia pro Interlingua** es Fr. 10 anno.

Præsidente: G. PEANO, Prof. in Universitate de TORINO.

Thesaurario: Ing. G. CANESI - Via Costigliole, 1 - TORINO 5.

LATINO VIVENTI (LV)

1° LV admittit 2 gradus: I° *populari*, in quo sufficit radicario cum grammatica minim'i; II° *litterarii*, intelligibil'i tamen ab omni discipulo de populari gradu ad primi visum.

2° ALPHABETO habet litteras latini. I = II aut J: fit (fiit), iam (jam). — V = U & C = QU: solver (soluer), locuti (loquuti). — MT = MPT: emti (empti).

Sono de A shoe F. chou D. Schuh ante A, O, U indicatur per SH: shocolate.

3° *Dissimil'i litteras*. In omni libro ad scholæ- & populi-usum, LV miscet ad litteras romani litteras cursivi aut crassiori aut etiam capitali.

Supersigno & unionis-tractu est minus apti.

Per *dissimil'i litteras* scribitur: (a vocabulo *quod* habet simil'i orthographiam cum alio, sed sensum diversi: solum (de solo), *solum* (adv.). (b pluri affixo (lector'e vide n. 41).

4° LV admittit *litteras orthographici*, id est non pronuntiati, & notat tali litteram per accentum qui præcurrit: t'eriti, fu'nsi.

In scripto ad usum de soli eruditos orthographici littera non usitatur.

5° LV, quia fundatur supra base de res existenti, adoptat *pronuntiandi-modum* plus diffu'nsi. Sic introducitur, sine mutatione, isti & illi vocabulum internationali: *bagage, bicyclo, budget'e, &c.*

Discipulo de I° gradu pone accentum tonici super vocalem ante ultimi consonantem: câne, lílio.

U in AU, EU, GU, QU non habet accentum: lâude, nêutri, língua, âqua.

3 finales de grammatica M, S, T non mutat accentus-locum: pâtem, pâtres, âmat.

Gradu Populari

6° LY, articulo definiti, & UL, articulo *indefiniti*, est ambo *invariabil'i*: ly 300 viros de Gedeon; ul viros.

UM est præpositione generali. Tenet locum de *ab, ad, de, &c.*, quando discipulo hæsitat.

MC 31-Oct. 29. T.

PM 8401
A33

LV non habet accusativum; UM indicat proprie *non-subjectum*, id est attributum aut complementum: um patre filio amat; patre-um filio amat: um Deo essev ly Verbo.

UM est necesse *solum* quando fit inversione, quia non-subjecto est cognoscibil'i etiam per sui locum in phrase (post verbum); filio amat patre; Verbo essev Deo.

7° -A, -E, -O, -U indicat substantivum in singulare; -AS, -ES, -OS, -US in plurale.

Quando diversi finale non dat sensum-diversi (ex. arca, arce, arcu), licet commutar desinentias de plurisyllaba: die, dies (dia, dias, sicut in H. & P.), sed non *ra, ro, ru* (re), nam *re* est monosyllaba.

8° GENERE, quando est necesse, indicatur per MASCULO, FEMINA: equo-masculo, mascul-equo, femina-gallo.

9° -I indicat adjectivum: boni patre, boni patres, boni matre.

Adjectivo potest haber substantivi-formam: disputar est sterile (sterili re). Ad designar rem minus specificative, additur ad adjectivum ullo pronomine de sequenti serie: aliquid (aliqui re); aliud (alii re); istud (isti re); illud (illi re); id (re); id-dem, idem (eadem re); nihil (nulli re). Ex.: aliquid boni.

10° -A, -E, -O, -U scripti per *dissimil'i* litteras, indicat adverbium: recta, recte, recto (de *recti*).

11° COMPARATIONE fit per *tam... quam, non minus... quam; plus, minus... quam; superlativo per multum, maxime: plus grandi, multum grandi.*

12° PRONOMINE PERSONALI. Ego, tu, illo, se; nos, vos, illos, se.

Si genere aut numero est notandi: eo, ea, eos, eas. Eo, ea, &c. plus *dem* (eodem, eadem, eadem) = I. stesso F. le même A. the same D. derselbe.

13° POSSESSIVO. Mei, tui, sui, nostri, vostri. *Sui*, sicut *se* (n. 12°), designat subjectum: patre venit cum filio sui & cum amico de illo (filio).

14° DEMONSTRATIVO. Isti, illi. In substantivi-forma: *iste, ille*. Si genere & numero est notandi: isto, illo; ista, illa; istos, istas, &c.

15° INTERROGATIVO-RELATIVO: Qui. *Quid* (qui re, um qui re) est interrogativi.

16° VERBO indicat nec personam, nec numerum.

INFINITIVO: -ar, -er, -ir (= iir): amar, vider, esser, audir.

Infinitivo fit substantivo per anteponer LY: ly loquer est argento, ly tacer, auro.

17° PRÆSENTE; -at, -et, -it: amat, videt, audit. ESSER & omni composito de ESSER fit *est* in præsente: potesser, potest; abesser, abest.

PRÆTERITO; -av, -ev, -iv: amav, videv, essev, audiv.

FUTURO I: -abit, -ebit, -ibit: amabit, videbit, audibit (sicut in L. archaici).

18° IMPERATIVO-CONJUNCTIVO: præsente sine -t: ama, vide, es, audi. Imperativo distinguitur de substantivo & adjectivo per subjectum *quod* semper exprimitur: Tu impera quod Petro veni.

19° CONDITIONALE: infinitivo plus -et: amaret, videret, audiret.

PLUSQUAMPERFECTO: infinitivo plus -at: amarat, viderat, audirat (audierat &c.).

FUTURO II: infinitivo plus -it: amarit, viderit, audirit (audiirit, audierit).

20° PARTICIPIO PRÆSENTI: -anti, -enti: amanti, audenti (auder), audienti (audir).

PRÆTERITI: -ti, -si, -xi. Discipulo reproduce istud ex vocabulario.

FUTURI: -ti, -si, -xi de participio præteriti fit -turi, -suri, -xuri: amaturi, visuri, flexuri; ESSER habet FUTURI.

ESSER cum participio futuri de verbo indicat agendi-intentionem aut etiam futurum simplici: Jesu est venturi judicar vivos & mortuos.

21° GERUNDIVO: -andi, -endi = qui debet fier -ti: amandi (qui debet fier amati).

GERUNDIO compensatur per præpositionem aut per phrasis-conversionem: desiderio de haber; ille salvat se per natar.

22° Quando diversi finale non dat sensum diversi, licet commutar verbi-desinentias: ager, agir (sicut F. & I.); morer, morir (sicut H.), sed non *auder, audir*. Sic FIT = FIIT = FIAT = FIET; AUDIT = AUDIIT = AUDIAT = AUDIET.

23° PASSIVO conjugatur per FIER cum participio præteriti: Petro fit amati.

24° INTERROGATUR per AN: An Paulo venit? Ego non scit an ille venit.

25° F. *On* exprimitur per HOMO aut per NOS: homo dicit, nos dicit. F. homme = homine.

26° Omni numero scribitur per cifras & pronuntiatur sicut in L.: Anno 1925 (mille novem centum duo decem quinque).

Gradu Secundi.

27° Discipulo lege sequenti regulas, sed quia non existit grammatica completi de LV, soli Latinista potest applicar eas.

28° Ad 4° & 5°. Si textu permanet limpidi, licet elider ultimi vocalem post L, M, N, R, in substantivo & adjectivo. In omni libro ad populi-usum isti vocale indicatur cum accentu præcurrenti: sulfur'e, amabil'i.

29° Ad 6° LY usitatur raro, UL & UM nunquam.

UM compensatur in substantivo singulari per -m, quando L. haberet istud; ergo -m in LV. non designat accusativum, sed attributum aut complementum: patre bibit aquam: disputar est vanum (-o fit -um).

30° Ad 7°. Latinista commutat finalem de plurisyllaba *solum* ad renovar vocativum latini: tu, o medice, cura te ipsi (in Iⁱ gradu: tu, o medico, &c.).

31° Ad 8°. Latinista indicat feminam per desinentiæ-mutationem in A, I'NA, I'SSA, RI'CE: filia (filio): gallina (gallo), ducissa (duce), oratrice (orator'e).

32° Ad 10°. Latinista habet pluri suffixum de adverbio: -am, -um, -iter, -mode: rariter, diversimode. Adjectivo finienti per -nti generat adverbium finienti per -nter: frequenti, frequenter. In locum de bone, usitatur bene (internat.). Etiam adjectivo compensat adverbium: puer dormivit brevi (per brevi tempore).

33° Ad 11°. -Iori designat comparativum, -issimi superlativum: grandiori, grandissimi. Latinista conservat etiam aliqui formas irregulari: meliori (plus boni), optimi (multum boni), minori (plus parvi), majori (plus magni), minimi (multum parvi), maximi (multum magni). — Ad 12° Latinista scribit tu aut te, sicut in L.

34° Ad 15°. Latinista variat isti interrogativo-relativum unici. QUIS est interrogativi sicut QUID, sed pro persona. QUÆ = qui femina(s), (um)qui res. QUOD = (um)qui re. QUEM = um qui viro. QUAM = um qui femina. QUOS = um qui viros. QUAS = um qui feminas. In populi-favorem QUOD & QUAM, jam usitati in Iⁱ gradu cum sensu diversi, scribitur per dissimil'i litteras.

35° Ad 16° Verbo irregulari in L. fit regulari in LV, & verbo deponenti fit activi: esser, voler, loquer (esse, velle, loqui).

Infinitivo fit substantivo etiam per adder -e ad omni verbum non deponenti; tacere est securum (ly tacer est securi re).

36° Ad 17°. In locum de -av, -ev, -iv, Latinista ponit -abat, -ebat, -ibat, -avit, -ivit, secundum morem de L. Ipse tamen scribit ESSEV, VIDEV, &c.

37° Ad 18°. Latinista scribit imperativum de FACER, DICER, DUCER: fac'e, dic'e, fac'i, dic'i.

38° Ad 20°, Participio præsentis de ESSER est ESSENTI aut ENTI (potenti, &c.).

Per usum de orthographici littera, apparet ad populi-oculos quasi regulari ly participio præteriti de: mover, mo'v'ti; terer, t'eriti; & de omni verbo cum infixio: vincer, vi'ncti (sic distincti de viver, victi); rumper, ru'mpti, &c.

Discipulo nota bene 1° Supprimerur SC de multi verbo in SCER: nascer, nati.

2° Substituitur littera, sicut ad 2°: loquer, locuti; volver, voluti.

3° Per consonantis-attractionem G & H fit C & B fit P: leger, lecti; traher, tracti; scriber, scripti; franger, fra'ncti (infixo).

4° Vocale radicali commutatur, præcipue in derivatione & compositione: sepelir, sepulti; dejicer, dejecti.

5° D & T fit S, SS & RG fit RS: vider, visi; uter, usi; mitter, missi; merger, mersi; funder, fu'nsi (infixo); finder, fi'nssi (infixo).

Formas tote irregulari; miscer, mixti; morer, mortui; pascer, pasti; poner, positi; quærer, quæsiti; struer, structi; surger, surrecti; urer, usti; viver, victi.

38° Ad 23°. Latinista addit-ur ad formam activi: amat, amatur (fit amati); amabat, amabatur (fiebat amati). Exc. verbo deponenti facti activi in LV: fit locuti.

Ad 25°. F. *On* exprimitur per isti formam de passivo: dicitur = homo dicit = nos dicit.

Parte communi

39° RADICARIO est radiculario latini, minus radices mortui et non necessari, plus ceteri radices internationali. LV. recipit de

nobili avo latini isti et illi elementum *quod* deficit in vocabulario internationali, ex: UT, AN.

40° COMPOSITI VOCABULO unit 2 radices: motor-vehiculo.

Cum 1 aut 2 litteras unienti: aquæ-ductu, juris-prudentia. Sic renascit genitivo latini, sed soli Latinista potest applicar isti regulam.

R de infinitivo supprimitur in compositione: candefacer, calefacer (de *cander, caler*). Ante substantivum, -r fit -ndi: agendi-loco (loco de ager).

41° DERIVANDI-SYSTEMATE est autonom'i. LV. fabricat vocabulum novi ex radice et affixo. Affixario continet præfixos et suffixos.

42° PRÆFIXOS. = contrariedade, negatione, separatione et tunc scribitur in libros ad populi-usum per *dissimil'i* litteras: A, AB, ABS, AN; DE; DI, DIF, DIS; I, IL, IM, IN, IR; NE: amover, abesser, *absenti, anonymi, desperar, diffider, discreditar, inæquali, nescir.*

Aliqui de isti præfixos habet 2ⁱ sensum, et tunc scribitur per 1 litteras communi. Sic DE = de supra ad infra: deducer: DI, DIF, DIS = divisione: diverger, diffunder, disseminar; I, IL, IM, IN, IR = in: infunder, irradiar.

E, EF, EX = non in: emanar, effunder, exportar. EX cum substantivo = ante id: exconsul'e.

PRÆ = ante: prædicer, præfixo.

RE, RED habet 3 sensus: 1° = remotione, et tunc scribitur in libros ad populi-usum per *dissimil'i* litteras: *remover.*

2° = iteratione: reconciliar, redir.

3° = retro: recalcitrar. In libros ad populi-usum: re(tro)calcitrar.

SEMI = dimidio: semibarbari.

Omni prae-positione usitatur sicut præfixo. CUM fit tunc CO, COL, COM, CON, COR, COMB; AD fit AF, AP, AR, AT; SUB fit SUP, SUF, SUR, etc.

43° SUFFIXO additur ad substantivi-et adjectivi-radice; verbi-suffixo ad radicem de infinitivo aut ad participium praeteriti...

In libros ad populi-usum, pluri suffixo distinguitur per *dissimil'i* litteras.

44° A'CEI, OI'DI = analogi, simil'i ad: coriacei, conoidi.

A'CI, I'CI = qui frequenter, facil'i ad: bibaci, pudici.

A'LI, A'RI, ICI (sine accentu), *ili* = de: vocali, solari, caelici, *senili.*

A'NI, I'NI = socii, parte de: urbani, *marini.*

A'RI (A'RII), A'RIO = persona aut re quae servit ad, qui colligit aut re quae colligitur, qui exercet artem: auxiliari(i), librario, aquario.

I'STA = persona quae servit ad, qui exercet artem: linguista, artista.

A'TU = functione, dignitate et loco de functione: dominatu, episcopatu.

CUMQUE = homo volit: quicumque, ubicumque.

ESCER, ASCER = fier: senescer (fier seni), veterascer.

I'BILI, ILI (sine accentu): = qui potest fier, *quod* homo potest: visibili, facili.

IDI (sine accentu) = qui permanet...nti: calidi (qui permanet calenti).

I'FICAR = facer: nidificar, mellificar. I'FICE = FACTOR: vestifice, pontifice.

IO'NE, U = actione: latratione, latratu.

ISMO = systemate, schola, religione socialismo, catholicismo.

I'TA, I'TE = origine: levita, granite.

ITAR (sine accentu super I), TAR post consonantes = frequentia: volitar, clamitar, inspectar.

I'ZAR = redder: civilizar.

I'VI = qui potest, qui tendit ad: nocivi, nutritivi.

MENTO, MINE (sine accentu super I) = id per *quod*: velamento, velamine.

OLI; ULI, I'CVLI, U'NCULI = diminutione: parvuli; spatiolo, monticulo, homunculo.

O'RE = agente: amatore, factore.

O'RIO = loco: scriptorio, oratorio.

O'SI, OLENTI, ULENTI, BUNDI = cum, pleni de: aquosi, vinolenti, luculenti, furibundi.

(I)TATE, TUTE, TUDINE, TIA = qualitate abstracti: bonitate, juventute, latitudine, malitia. Quando adjectivo finit per 2 *i*, ultimi *i* fit *e*: pietate, societate.

URA = actus-consequentia: scriptura.

45° Etsi LV. est autonom'i in compositione et derivatione, singulo evita neologismos et stude diligenter vocabularium existenti. Ibi invenitur quasi semper vocabulo naturali, *leviter dissimil'i* de vocabulo compositi aut derivati secundum regulas nostri.

46° Singulo etiam evita isti et illi vocabulum naturali male formati. Non liceret dicer: *isti loco est terribili*, nam IBILI = qui potest fier. Scribitur recte: *est terrenti*.

47° Non licet conservar affixum naturali dissimil'i de affixo communi, quando alii construction'e est possibile: Joanne edebat melle de silva (non *melle silvestri*). Liceret, quando idea non fit obscuri: Isti femina est loquaci; sui viro, taciturni (dissimil'i litteras admonet *ineruditum*). -urni = -aci.

48° EXEMPLO. Luc. 4:16 Textu de 1ⁱ linea in LV. populari, de 2ⁱ in LV. litterarii.

Jesu iv in Nazareth, patria sui, ubi acceptarat educatione, et *Jesu ivit in Nazareth, patriam sui, ubi acceptarat educationem, et intrav secundum sui consuetudine in die de sabbato in synagoga. intravit secundum sui consuetudinem in sabbati-die in synagogam.* Levav se ad leger et libro de Isaia propheta fit dati ad illo. Jesu *Levavit se ad leger et Libro de Isaia propheta datur ad illum. Jesu evolvit libro, et invenit isti loco de Scriptura: Spiritu de Domino est evolvit librum, et invenit isti Scripturae-locum: Domini-Spiritu est super me; ob qui re sacrav me per unctione, delegav me pro evangelizar pauperos, sanar eo qui habet corde cont'eriti, annuntiar ad gelizar pauperes, sanar eum qui habet corde contriti, annuntiar ad captivos liberatione et redder ad caecos ly vider, liberar oppressos, captivos liberationem et redder ad caecos visum, liberar oppressos, publicar ly anno de misericordia de Domino et ly die de retributione. publicar annum de Domini-misericordia et retributionis-diem.*

Jesu plicat libro, reddit isto ad ministro et sedet. *Omni oculo in Jesu plicat librum, reddit istum ad ministrum et sedet. Omni oculo in synagoga spectav eo. Jesu inchoav sic: « Isti Scriptura qui-um vos synagoga spectabat eum. Jesu inchoavit sic: « Isti Scriptura quam vos audiv fit impleti hodie ». Et omnos dav testimonio ad illo et audivit impletur hodie ». Et omni homine dabat testimonium ad illum et stupev ad verbos delectabili qui procedev ex ore de illo et dicev: stupebat ad pluri delectabili verbum quod procedebat ex ore de illo et dicebat:*

« An non isto est filio de Joseph? » Tunc Jesu ad illos: « Forsan « An non iste est filio de Joseph? » Tunc Jesu ad illos: « Forsan vos applicabit ad me isti proverbio: Tu, o medico, cura tu ipsi; tu vos applicabit ad me proverbium isti: Tu, o medice, cura te ipsi; tu face et hic in patria tui tam mirabili res quam in Capharnaum ». *fac'e et hic in patria tui tam mirabili res quam in Capharnaum »* Jesu ad illos: Ego dicit vere ad vos: Homo non est propheta in patria sui. *Jesu ad illos: Ego dicit vere ad vos: Homo non est propheta in patria sui.*

PUBLICATIONES

Academia pro Interlingua, Discussiones, anno 1909-1910, N. 1-7 - anno 1911, N. 1-5 - anno 1912, N. 1-7 - anno 1913, N. 1-3. Circulares anno 1921, N. 1-3 - anno 1922, N. 1-4 - anno 1923, N. 1-4 - anno 1924, N. 1-6. Collectione completo Fr. 40 in auro.

G. PEANO, **Vocabulario commune ad Latino - Italiano - Français - English - Deutsch**, Editione II, anno 1915, Fr. 8 in auro.

Auctore dona isto libro ad omne socio que inscribe 5 socio novo.

Isto libro contine circa 14000 vocabulo internationale, scripto in orthographia de 5 lingua citato, derivatione et synonymos.

G. CANESI, **Vocabulario Interlingua Italiano-Inglese e Italiano-Interlingua**, con prefazione di G. Peano, Ed. Paravia, Torino, 1921, L. 10.

Auctore dona isto libro ad omne socio que inscribe tres socio novo.

Isto libro contine vocabulos internationale, sub triplice forma: latino, italiano, anglo; et vocabulos italiano, cum versione in Interlingua. Illo contine etiam expositione amplo super historia de Interlingua, et questiones de grammatica.

J. B. PINTH, **Deutsch-Interlingua Wörterbuch**, Linz, 1912.

J. B. PINTH, **Grammatica de Interlingua**, Luxemburg, 1915.

J. B. PINTH, **Deutsch-neelateinisches Wörterbuch**, Luxemburg, 1917.

G. PEANO, **100 Exemplo de Interlingua**, 1913.

Per omni ordinatione scribe ad Thesaurario: G. CANESI, Via Costigliole 1, Torino 5.

STABILIMENTO GRAPHICO FOÀ - Via Nizza, 30, TORINO, Tel. 42.271.

Relativo ad fasciculo « LATINO VIVENTI, per Fibula »
transmisso cum N. 3 - 1° junio, de « Academia Pro Interlingua »

ERRORES CORRIGENDI:

Ad n. 32 lector lege: -am, -im, -um, *non*: -am, -um.

Ad n. 42 » » : PRAE, PRO = ante: praedicer, promover.

Ad n. 48 » » : stupev ad verbos gratiosi,

non: ad verbos delectabili

stupebat ad pluri verbum gratiosi non: ad pluri verbum delectabili.

Ad n. 44 lector adde: Statu exprimitur per -ione, -ore, -tate
-tia: timore, fatigatione, abstinentia.

-ione habet pluri vice sensum de -tate, ura; -u de -mento;
-ano de -ita.

Sic vocabulo *correctione* = actione de corrigere, actus-consequencia,
qualitate; *vestitu* = *vestimento*, etc.